

člana in sedanega predsednika tovariša Brumna, ki se je preselil iz našega okraja, ter mu žele obilo sreče na njegovem novem mestu.

Dopisov tokrat ni bilo nobenih. Poročilo tov. tajnika o delegacijskem zborovanju Zveze v Celju se je vzelo z odobravanjem na znanje.

Nato je tov. predsednik zanimivo in pregledno podal svoja mnenja k Zavezi-nemu načrtu glede preustrojitve narodnega šolstva in narodne vzgoje.

Predlogi, ki so se po precej živahni debati sprejeli, so se odstopili Zavezi v uvaževanje.

Ker so naša društvena pravila že zastarela in ne odgovarjajo več današnjim razmeram, se je sklenilo Zavezo naprositi, naj nam sporoči, ali smatra sedanji čas za primeren, da sestavimo nova pravila, in če nam more z vzornimi pravili ustreči.

Predlog glede zvišanja članarine na 48 K se je soglasno sprejel. Pač pa društvo že sedaj odločno protestuje proti temu, da bi tudi učitelji poročene učiteljice morale plačati polno članarino.

Okrajni šolski svet se sklene naprositi, da posveča obravnavi šolskih zamud večjo pozornost ko do sedaj, sicer ne pridemo do nobenega reda.

Ker je bil s tem dnevi red izčrpan, je zatvoril tov. predsednik zborovanje, zahvaljujoč se za mnogoštevilni obisk in zanimanje, ki ga je večina kazala pri razpravah. Golež.

+ Učiteljsko društvo za laški okraj zboruje v sredo, dne 2. julija 1919 ob 10. uri v šoli pri Sv. Jederti nad Laškim. Poleg običajnih točk je na dnevnem redu hospitacija v 2. razredu ter predavanje tovariša F. Zupančiča o temi: „Nekaj o naših najnavadnejših pravopisnih grehlih.“

Glasom razglašala okrajnega šolskega sveta je za udeležnike dan pouka prost.

Zborovanja se udeležijo tudi okrajni šolski nadzornik, ki bo ob tej priliki zaprisegel navzoče učiteljstvo laškega okraja.

Zaradi kosila se naj posamezniki ali šolska vodstva oglase pri tovarišu Jak. Pukmeistru, nadučitelju pri Sv. Jederti.

Ne le važnost in zanimivost posameznih točk vzporeda, marveč tembolj stanovska zavednost zahteva polnoštevilne udeležbe. Odbor.

+ Šmarsko-rogaško učiteljsko društvo zboruje v nedeljo, 6. julija, ob 1/2 9. v Šmarju po sledečem vzporedju:

1. Odobritev zapisnikov.
2. Poročilo o delegacijskem zborovanju Zveze v Celju.
3. „Dve leti vojaški učitelj v Srbiji;“ poroča tovariš Kveder.
4. Volitev delegatov za Zavezo.
5. Slučajnosti.

K mnogobrojni udeležbi vabi — T. K u r b u s, t. č. predsednik.

+ Celjsko učiteljsko društvo zboruje v nedeljo dne 6. julija t. l. točno ob 9. uri predpoldan v mestni deški šoli po sledečem vzporedju: 1. Zapisnik. 2. Dopisi in stanovske zadeve. 3. O načrtu preustrojitve šolstva in narodne vzgoje — predava gosp. ravnatelj Schreiner. 4. Nadaljevanje predavanja tovariša Kvedra: Moji doživljaji v Srbiji. 5. Predlogi in slučajnosti. Pri tem zborovanju zaprisegel bode tudi okrajni šolski nadzornik g. L. Černej navzoče učiteljstvo.

Zbog tega se vabijo vse tovarišice in tovariši, da se polnoštevilno udeležijo zborovanja. — A. Sirk, t. č. predsednik.

+ Učiteljsko društvo za ptujski okraj zboruje 10. julija 1919 ob pol 11. uri v risalnici dekleškega doma z običajnim vzporedom. Pri zborovanju bode predaval gospod ravnatelj Schreiner „o določevanju rastlin“. Ker je predavanje gospoda ravnatelja obširno, bomo zborovali do I. ure. Zaradi obeda naj se vsak zglesi pred zborovanjem pri predsedniku. Z ozirom na to, da je to zadnje zborovanje v tem šolskem letu, pričakuje polnoštevilne udeležbe odbor.

Kronika.

= Popolno vseučilišče v Ljubljani. Ministrski svet je razpravljal o jugoslovanskih vseučiliščih ter je sklenil, da se otvori v Ljubljani slovensko vseučilišče z medicinsko, modroslovno, juridično, tehniško in bogoslovno fakulteto. S tem je popolno vseučilišče v Ljubljani zagotovljeno.

= S slovanskih vseučilišč. Belgrajskemu in zagrebškemu vseučilišču bo priključena poljedelska fakulteta. — Na češkem vseučilišču v Pragi sta se habilitirala 12. t. m. Slovenca dr. Alfred Šerko kot docent za živčne in duševne bolezni ter dr. Albert Botteri kot docent za očesne bolezni.

= Kranjsko šolstvo v polpretekli dobi in Dimež-strah kranjske dežele. Naše vseučiliško vprašanje bo v kratkem ugodno rešeno. To, kar se je Avstrija

branila 100 let nam dati, dobimo sedaj prvo leto v Jugoslaviji. Da se je pa stvar tako dolgo zavlekla, krivi so tudi naši mogotci, ki so bili zadnji čas na krmilu. Napredna večina deželnega zbora je že pred leti ustanovila polmilijski fond za univerzo ali ljudska stranka, ki je prišla za njo na krmilo, je pričela ta zaklad porabljati za druge namene. Delala je pač v smislu avstrijske vlade, da Slovenci ne potrebujejo vseučilišča, ker ta bi zaprl pot Nemcem v naše urade, kjer so vedno dobivali najboljša mesta. Seveda mož, ki je vedno hrepenel po ministrijskem stolčku, se ni smel zameriti dunajski vladi. Ta kulturni Dimež je pa delal z vsemi močmi tudi proti splošni ljudski izobrazbi. Ljubljansko mesto je hotelo že pred 15 leti ustanoviti meščansko šolo v Ljubljani, ali deželni odbor je na Dimežev ukaz to preprečil. Najbrže je stal deželni glavlar na stališču, da se dá neuko ljudstvo lažje v temi voditi in tudi za sebične namene izkoriščati. — Sedaj pa, ko ta nekdanji strah kranjske dežele živi v pregnanstvu, se je vse drugače zasukalo. V jeseni že dobimo vseučilišče in tudi za srednji stan prepotrebne meščanske šole. Tako se obrača v Jugoslaviji vse na bolje!

= Nadaljevalno šolstvo. Vsled odredbe višjega šolskega sveta v Ljubljani z dne 19. maja t. l. št. 7105 je imel odsek v svrhu sestave načrtov o ureditvi nadaljevalnih in nižjih strokovnih-trgovskih, obrtnih, kmetijskih in gospodinskih šol dne 14. junija vkupno posvetovalnie. Tega posvetovalnia so se udeležili gg.: ravnatelj H. Schreiner (predsednik); vladni svetnik Ivan Subic, ravnatelj Förster, ravnatelj Gogala, ravnatelj Rohrman, nadučitelj Dimnik, dr. Murnik, dr. Stempihar in stavbeni mojster Ogrin.

= O pomanjkanju strokovnih učiteljev za meščanske šole. V kratkem se ustanove meščanske šole v Ljubljani, Trzinu, Ribnici, Ptuj in morebiti še kje drugod; manjkalo pa bo izprašanih učiteljev. Krivda temu je največ ta, da je zadnji kranjski deželni zbor bil velik protivnik meščanskih šol, na Stajerskem so se pa ustanovljale le v nemških krajih, edino Zalcu so jo gospodje v Gradcu milostno dovolili. — Slovensko učiteljstvo torej ni imelo se pripravljati za izpit posebnega veselja. Prvi čas si bomo morali tedaj pomagati s suplenti, to je z ljudskimi učitelji, ki imajo resno voljo se pripraviti tudi na izpit za meščanske šole. S pomočjo svojih tovarišev, že izprašanih strokovnih učiteljev, jim to tudi ne bo delalo posebnih težav. Najlažje bo pa za tiste, ki so pred učiteljskim dovršili kako meščansko šolo.

Najbolj nam primanjkuje izprašanih moči za 2. in 3. stroko. Zategadelj pa bi bilo potrebno, da bi se že s prihodnjim šolskim letom otvoril vsaj za ljubljanske mlajše učitelje, ki nameravajo delati izpit za meščanske šole, — učni tečaj in sicer za matematiko, fiziko in opisno geometrijo in risanje. Za druge predmete pa večinoma zadostuje privatna pridnost. Taki tečaji se tudi lahko vrše zvečer, ker treba je le par ur na teden za vsak predmet. Obiskovali bi jih v prvi vrsti neizprašani suplenti (suplentinje) ljubljanskih meščanskih šol, pa tudi mlajši učitelji iz najbližje okolice, ki bi imeli namen — pripravljati se za izpit. J. B.

Popravek. V Potemiki „Kdaj naj pričnemo s srbohrvatskim poukom?“ naj se čita „sklanjatelj samostalnikov“ namesto — sklepanju samostalnikov.

= Izpit učne usposobnosti za strokovno-osnovne šole. Dragi tovariša! Predelala si doslej Bežkove „Osnovne nauke iz dušeslovja“ in Ozvaldovo „Psihologijo“. Kaj imaš od tega? Med Tabo in tovarišem, ki se zadovoljuje s pičlimi psihološkimi drobtinami, s katerimi so ga pitali na učiteljsku, je že sedaj skoraj taka razlika, kakor med stavbenim inženjerjem in zidarskim mojstrom. Zidarski mojster ve le iz izkušnje, zakaj mora uporabljati tako in tako gradivo, inženjer pa mora znati to znanstveno razložiti. Tudi Tvoj tovariš ima n. pr. navado, da napoveduje smoter vsake lekcije. Vprašaj ga, zakaj tako postopa! Odgovoril Ti bo: „Skoraj vsi metodiki priporočajo ta postopek,“ ali pa kaj sličnega. In če bi Tebe kdo vprašal? Kako samozavestno bi se sklicevala na poglavje, ki govori o pogojih pazljivega dojemanja; dokazovala bi, da predmet lažje dojamemo, ako zaznatek ali občutek, ki ima priti, že pričakujemo itd. Koliko takih primerov bi se dalo navesti. Ker se bliža konec šolskega leta in imamo več dela nego sicer, se hočemo do 15. julija pečati le z logiko. Kakor sem že zadnjič omenil, je Ozvaldova „Logika“ razprodana, zato si moramo pomagati s kako nemško, n. pr. s Höflerjevo. Intenzivneje študirajmo zlasti drugi del (nauk o definiciji, razdelitvi, dokazu in o metodi)! — I. Magerl — Velikovec.

= Odprava cenzure. Iz Beograda javljajo: Ministrski svet je razpravljal o odpravi cenzure. Ministrski svet se je

sporazumel glede omejitve cenzure, ki se opravi z ozirom na vprašanja notranje politike, vzdrži pa edino le glede vprašanj zunanje politike, vojaških zadev in zagovarjanja protidržavnega gibanja.

= Stoletnica rojstva Abune Solimana. Dne 6. julija t. l. bo preteklo sto let, kar je bil v župniji Skocijan pri Mokronogu rojen svetovnoznani afrikanski misijonar dr. Ignacij Knoblehar — Abuna Soliman. Zagledal je luč sveta 6. julija 1819 v vasi Skocijan M. št. 6, v hiši, ki dandanes stoji nasproti župni cerkvi. Starša sta bila Ignacij Knoblehar, mesar, in Uršula roj. Stamcar, botra pa Janez Bahar in žena Jera. Krstil ga je kaplan Ivan Brečecnik. Rojstna hiša je prešla tekom časa v druge roke. Knobleharjev ni več v Skocijanu, izselili so se od tu v Rajhenburg na Stajersko. Leta 1867. so postavili dr. Ignaciju v škocijanski župni cerkvi spomenik. Vzdali so v zid na moški strani ladije proti koru kameno ploščo, v katero so vdobljeni v kratkih potezah vsi glavni dogodki njegovega tako delavnega in požrtvovalnega življenja.

= „Mir“, glasilo koroških Slovencev, je zopet začel izhajati v Celovcu. Tudi „Mir“ je moral za časa nemške strahovlade prenašati in čutiti trdo nemško pest. Tiskarno „Družbe sv. Mohorja“, kjer se tiska, so Nemci rekvirirali zase in jo stavili pod sekvester. — Okupacija tiskarne je trajala tri tedne. Nemški svetrodci so več premakljivih stvari odnesli s seboj, pustili pa so tamkaj vojaški „kavalet“, kjer je noč in dan spal vojaški policaj, ki je nadziral tiskarniško osobje. Sedaj nadaljujejo s tiskanjem Mohorjevih knjig.

Hej, Kačurji izza leta 1899! Veste li, da jih imamo že 20 za seboj? Bilo je 17. julija, ko smo pri Virantu preštevali denarce, dohodke tiskarijenskega koncerta v Kamniku. Bilo je 94 fl. 3 kr., ki sva jih z Lenarčičem ponesla v Vašem imenu Učiteljskemu konviktu. In kaj smo si zaobljubili na razstanku pri komerzu? 5? 10? 15? — 20! Bila je obupna, trnjeva pot preko klancev in zredčile so se naše vrste. Preštejmo jih, ki niso omagali! 17. julija 1919 ob 2 uri v restavraciji Narodnega Doma! Vsakdo podaj kratek opis svojega delovanja. Pošljite mi svoje naslove in v svrhu statistike mi poročajte za koliko glav se vam je pomnožila družina. (Gostje dobrodošli!)

Josip Lapajne — Cerklje.
= Prof. Janez Scheinigg. Kakor javlja „Mir“, je v Celovcu, dne 3. t. m. umrl prof. Janez Scheinigg, koroški Slovenec, ki si je pridobil velikih zaslug za proubo koroških Slovencev. Izdal je „Narodne pesmi koroških Slovencev“, kate so vzbudile veliko pozornost. Z njim je legel v grob zadnji starešina koroških prvoboriteljev.

= Proti alkoholu. Deželna vlada za Slovenijo je ustanovila na poverjeništvu za socialno skrb poseben protialkoholni oddelek, ki bo nadziral izvrševanje vladnih odredb, tičočih se alkoholizma, nadziral bo gostilnice in prodajo alkohola, skrbel za protialkoholni pouk in tozadevno propagando zlasti v šolah, vojašnicah in kaznilnicah, skrbel bo za alkoholike in njihove družine ter bo zbiral protialkoholno statistiko. Prav je, da se boj proti alkoholu začne že enkrat čisto po načrtu. Le na ta način pridemo do uspeha.

= Vidov dan bodo v soboto, dne 28. t. m., praznovali vse šole v območju deželne vlade za Slovenijo s primernimi šolskimi slavnostmi. Tega dne ni pouka. Tako je odredil višji šolski svet v Ljubljani.

Polemika.

IVAN MICHLER:

Telovadba in šport.

V „Učit. Tov.“ z dne 4. junija 1919 je tovariš Stenovce pričel s polemiko glede sestave podrobnega učnega načrta za telovadbo in izrazil bojazen, da ta ne bo odgovarjal vsem potrebam novejšega časa, posebno pa še potrebam prihodnosti ne. Ko sem meseca januarja t. l. zopet nastopil civilno službo, sem se že resno pečal z idejo ref. tel. vzgoje. Kot star športnik, državno izprašan učitelj telovadbe za srednje šole in velik ljubitelj prirode nisem potreboval za to idejo vzpodbude ravno iz časopisov, kakor misliš tov. Stenovce — nastala je v meni že leta 1914 na Dunaju, kjer sem po dokončanem kurzu položil državni izpit za telovadbo.

Vrnivši se v domovino, sem pa tudi jaz začel zopet iznova učiti se „Marsch eins“.

Toliko glede postanka ideje, da ne bo nihče v zmoti.

Nadalje se tov. Stenovce obrega v to, da sem v članku v „Učit. Tov.“ z dne 7. maja t. l. pod naslovom „Tel. vzgoja, šport in sola“ popolnoma prezrl telovadbo, da nisem omenil niti turnvereinskega tel. sistema, niti Tyrševega, dasi nista tako daleč kot Amerika in da nisem omenil uspehov sistematične telovadbe slovenskega Sokola.

Ze naslov sam „Telesna vzgoja, šport in sola“, če ga dobro premisli, mu lahko utemelji, zakaj sem vse to izpustil. Saj ni bil namen članka opozoriti javnost na telesno-vzgojni pomen telovadbe, ker je itak že vsakemu znan, pač pa na telesno-vzgojni pomen lahke atletike in drugih športov, ki so pri nas še malone docela nepoznani. Mislim torej, da je bil napad tov. Stenovca na mojo osebo, češ, da popolnoma preziram Sokola in njegove zasluge, čisto neutemeljen in prenagljen, zato mu tudi jaz prav prijateljsko svetujem, naj bo drugi pot previdnejši.

Preden zaključim, se tov. Stenovcu tudi najlepše zahvaljujem za prijazni nasvet, da naj predelam Tyršev telovadni sistem — prišel je prepozno!

Kar pa se tiče podrobnega učnega načrta za telovadbo, ga lahko v toliko umirim, da ga dosedaj sploh ne sestavljam — v Gašparijevem smislu ga itak nisem nameraval — iz različnih razlogov.

S tem zaključujem vsako nadaljnjo polemiko o tej temi.

„Slovenec“ z dne 15. junija 1919, št. 136, poroča „izpred sodišča“ o tožbi profesorja Rudolfa Grošlja proti profesorju dr. Josipu Menceju. Kot priča je bil tudi zaslišan upravni gospodarski poročevalec višjega šolskega sveta, vladni svetnik g. dr. Fran Skaberne. Po „Slovenčevem“ poročilu je g. dr. Skaberne izpovedal, „da je nabiral prof. dr. Mencej material in ga izročil ravnatelju Dimniku, ki je poročal o njem višjemu deželnemu šolskemu svetu“. Pooblaščenici smo izjavili, da ravnatelju Dimniku niti znano ni bilo, da se profesorja Rudolf Grošelj in dr. Josip Mencej tožita in sploh o tej tožbi ni nikdar govoril ne s profesorjem Grošljem in ne s prof. dr. Mencejem. Tudi ni prof. dr. Mencej nabral material izročil ravnatelju Dimniku in leta tudi ni nikdar poročal o njem višjemu šolskemu svetu. Gospod dr. Skaberne se je izjavil napram ravnatelju Dimniku, da teh zgoraj omenjenih besedi ni govoril pri razpravi in to potrjuje tudi g. prof. dr. Mencej. Ne vemo, kako pride „Slovenčev“ poročevalec do popolnoma napačnega poročila.

Iz Jugoslavije.

— Višji šolski svet. Na III. redni seji višjega šolskega sveta dne 12. junija 1919 so se stavili predlogi poverjeništvu v osebnih srednješolskih zadevah. Oddalo se je več stalnih učnih mest, upokojilo več učnih oseb, oddalo stalno mesto šolskega sluga na moškem učiteljsku v Mariboru. — Krajna občina Hrastje — Mota se preselila iz šol. okoliša kapelskega v šolski okoliš Volčja vas. Na osemrazrednih ljudskih s 6. razredom dalje in na meščanskih šolah v Ljubljani se uvede srbohrvaščina kot obvezen predmet; sistemizirata se dve učni mesti na I. dekleški ljudski šoli v Ljubljani za pouk v srbohrvaščini na deških in dekleških osemrazrednih ljudskih in meščanskih šolah v Ljubljani. — Poroča se o uspehu ureditve učiteljskih plač v območju deželne vlade za Slovenijo in se onim, ki so jim bili poverjeni posli ureditve, izreče priznanje in pohvala. — V območju policijskega rajona v Ljubljani se zaključijo šolsko leto za srednje, meščanske in ljudske šole istočasno. Razpravljalo se je o predlogu na poverjeništvu, naj se preosnuje državna gimnazija v Novem mestu v realno gimnazijo. — Pretresa se predlog na poverjeništvu o enakopravnosti hospitank na srednjih šolah z rednimi učenci. — Potrde se sklepi učiteljskih zborov o izključitvi nekaterih dijakov. — Imenuje se: v Maribek nadučitelj Miroslav Lešnik, učiteljica Albina Runovčeva in Franja Lešnikova, začasno Ljudmila Sepetova in Stanko Vavrič; na Muto nadučitelj Ivan Wommer, učiteljica Ana Wommerjeva in Marija Tomazičeva; v Vuhred nadučitelj Ivan Robič; v Veliko Nedeljo nadučitelj Jakob Preindl; v Kozje nadučitelj Robert Ivanuš; v Št. Jernej pri Ločah učiteljica Cirila Rakovčeva; v Konjice učiteljica Jelislava Serajnikova in učitelj Alojzij Malenšek; v Negovo nadučitelj Josip Koršec; v Slov. Bistrico učitelj Franc Karbaš in učiteljica Otilija Faigljeva; v Št. Peter-Radgono nadučitelj Karel Mavrič; za polit. okraj Ljutomer kot okrajni pomožni učitelj Igo Hauptman; v Muto-Vrata učit. žen. roč. del Alojzija Höblblov; v